

# *Gombík*

*Lenka Martinková*

Stmívalo se. Předhradí pomalu usínalo, ale kněz věděl, že ne každý prosí Boha o ochranu. Každý tady na hradišti sice chodil do kostela, jenomže ne všichni věřili v jediného Boha. Některé z těch pohanů znal. Více než ostatní dávali na odiv svoji víru. A potom se v noci kradli do lesa, k obřadní ohradě. Kníže sice navštěvování posvátného háje zakázal, postupně ho nechával vykácet a dokonce těm, kteří by se do něj odvážili vstoupit, hrozil smrtí. Nebylo to nic platné.

Na hladině slepého ramene řeky, chránící dvouapsidovou rotundu na podhradí, se odrážely poslední paprsky zapadajícího slunce. Zapálil silnou lojovici a čekal. Dřív, nebo později, se některý z nich objeví. Tentokrát se rozhodl, že je bude sledovat.

Kdyby si víru svých předků uchovali sloužící, ještě by to pochopil. S poddanými byly vždycky problémy. Nikdy neuznali žádné novoty. Chtěli žít tak jako dosud. Necháпали novou víru, nevěděli, proč si nemají Boha zobrazovat. Potřebovali hmatatelný důkaz božské podstaty, podobně jako ve staletích předtím. Nerozuměli tomu, jak jeden Bůh může stihnout vyslyšet všechny jejich modlitby.

Zarazil se. S poddanými by se časem povedlo nějak hnout, ale když je v tom podporovali i velmožové? Kněz nad tím mávl rukou. Dábel ovládal duše jeho oveček, a proto nemohly uvěřit v jediného správného křesťanského Boha.

Trhl sebou, když opodál zahoukala sova. Sova?! Pozorněji se zaposlouchal do zvuků noci. Nebyl to ten samý zvuk, který slýchal z lesa

nedaleko rotundy. Tohle bylo jenom napodobení sovího houkání. Rozmáchlým gestem se pokřižoval. Přes ramena si přehodil teplý plášť. Otevřel dveře svého obydlí, dovnitř dopadlo několik zažloutlých listů. Povzdechl si. Se všemi obyvateli hradiště vycházel a žádného z nich nechtěl vystavit trestu.

Vítr mu zhasl svíčku. Nebylo by lepší se vrátit? Nikdy pořádně nevěděl, jak takový pohanský obřad vypadal. Nechtěl přece nikoho obvinít, ani mu mluvit do duše. Byl jenom zvědavý, co by se stalo, kdyby návštěvu o několik dní odložil? Nic! Rozhlédl se kolem sebe. Blížil se podzim, počasí se zhoršovalo a kdo ví, jak bude na příští obřad?

Očima se snažil proniknout tmou na kraji lesa. Zatím měl dost času. Pohané se pomalu scházeli a čekali na sebe. Rozhodl se vrátit domů a svíčku znovu zapálit. Bez ní by byl v lese ztracený. Věděl, kde se jejich obřady konají, ale potmě by tam netrefil.

Co nejopatrněji našlapoval spadaným listím. Pozorně se díval pod nohy, aby snad nešlápl na nějakou suchou větvičku, která by ho prozradila. Jednou rukou si z cesty odhrnoval větve a přidržoval je, aby ho nešlehly do tváře, druhou kryl skomíravý plamínek lojovice. Co chvíli mu rozehřátý tuk kápl na ruku. Kousl se do jazyka, aby potlačil bolestný výkřik a místo toho jen tiše sykl.

Vždyť to přece nemůže být tak daleko! – pomyslel si a sípavě oddechoval. V lese před ním se míhalo několik světél, jak tudy šli pohanští obyvatelé hradiště. Chovali se s naprostou samozřejmostí, jako by si byli jistí, že je nikdo nemůže prozradit.

Kněz se na okamžik zamyslel. Jak se mohli dostat z brány? Nevěřil, že by si jich nikdo nevšiml, kdyby se někde pokusili hradby potají přelézt. A navíc to bylo neproveditelné – vždyť k nim patřily i ženy a malé děti! Nechtěl ani připustit možnost, že by je strážé pustily dobrovolně. Jedině, že by... Znovu si v duchu prošel svoji domněnku, ověřoval každou maličkost. Jedině, že by strážé patřily k nim. Rozhodl se z obřadu odejít dřív a všechno si ověřit přímo u brány.

Skupina před ním už došla na malou mýtinu. Před ním se ze tmy vynořovala obřadní ohrada v celé své jednoduchosti. Odsud měl dobrý výhled a mohl zase kdykoli nepozorován odejít. Přikrčil se za nejbližším keřem a čekal, co se bude dít dál.

Kolem se rozhostilo tajuplné ticho. Od řeky sem vítr přivál měkkou mlhu a měsíc celé místo zaléval mdlým světlem. Nastal čas, kdy zlí duchové mají nad lidmi největší moc. Bezděčně se pokřižoval. Chtěl odhalit nekalé úmysly pohanů a Bůh ho jistě ochrání.

Zprostředka ohrady vyšlehl k tmavému nebi oheň. Obřad začal... Jeden z mužů zvedl dlouhý nůž s ozdobnou střenkou. Na kameni u nohou mu leželo odrostlé kuře. Naposled se na něj zadíval, než mu podřízl krk. Hustá krev pomalu stékala do připravené misky. „Obětina Svantovítovi!“ oznámil muž slavnostně, když otřel nůž do usychající trávy.

Několik dalších lidí na osvětlené místo přivedlo koně. Šel vážně, jako by si uvědomoval, že se stal součástí něčeho velkolepého. Beze strachu se kolem díval moudrýma očima. Nečekal žádné nebezpečí, jeden z mužů mu tiše mluvil do ucha a hladil ho po čumáku. Ve světle ohně se zablesklo ostří sekery. Kněz na poslední chvíli odvrátil pohled.

Doléhal k němu tlumený jásot. Stačilo mu to. Obětovali tady bohu války Svantovítovi. Chtěl se zvednout a odejít. Dělo se tady něco nekalého, s čím nechtěl mít nic společného. Už tak se dost provinil, že vešel do pohanského posvátného háje...

Rukou zakryl blikající plamínek svíčky. Vyšvihl se na nohy, bylo mu jedno, jestli ho tady někdo uvidí. Jediné, co si přál, bylo dostat se pryč. Co nejrychleji, zpět ke své rotundě, pod Boží ochranu.

Plášť se mu zachytil za ostnatou větvíčku. Nedbal na to, spěchal dál dokud látka nepovolila. Přidržel si ji na ramenou a utíkal, co mu nohy stačily.

„Někdo nás sleduje!“ z obřadní ohrady za ním běželo několik mužů.

V rukou třímali hořící větve, aby lépe viděli na cestu. Nebrali na vědomí, že by mohli něco podpálit.

Kněz v duchu odříkával slova modlitby. Nesmějí ho dopadnout. Věděl, že by zle skončil. Nejspíš s dýkou v zádech někde v řece. Zrychlil a nevšímal si píchání v boku. Nebyl zvyklý na tolik pohybu a brzy ztratil pracně získaný náskok. Uklidňoval se myšlenkou, že mu zbývá už jenom kousek. Pak za sebou zabouchne bytelné dveře a zajistí je závorou. Bude v bezpečí.

Pronásledovatelé se přibližovali. Jasně slyšel, jak se domlouvají, svíčka už mu zhasla a teď za to děkoval Bohu, přestože klopýtal potmě. Aspoň pro ně byl skoro neviditelný. Noc ukryje všechny, kteří to potřebují. Ať pohany, nebo ty s bohulibými úmysly.

Na písečném břehu se rýsovala silueta rotundy jako příslib něčeho milého, krásného, nekonečného... Žil tady trochu stranou od zbytku hradiště a přitom nebyl sám... Docházely mu síly. Doufal, že pohany setřásl. Neslyšel je za sebou, a tak si troufl místo běhu jít. Klidně a vyrovnaně, jako by se nic nestalo. Jen jeho hlasité, trhané oddechování svědčilo o prožité hrůze.

Muži se vraceli zpět k ohradě. Nespokojeně se ošívali. Všichni dobře věděli, co kníže vyhlásil. Každý z nich mohl skončit na popravišti. Jestli je někdo viděl, mají ortel podepsaný už teď. Ale proč by to někdo šel hlásit knížeti? Tím by přeci prozradil, že byl v posvátném háji s nimi a mohl by pak být souzen stejně jako oni. Jak by dokázal, že mluví pravdu?

Mladík triumfálně vykřikl. Ve světle hořící větve, kterou nesl nad hlavou, se na zemi něco zalesklo. Sklonil se a spěšně si cosi schovával do váčku u opasku. Nenápadně se kolem sebe rozhlédl, aby si ověřil, jestli ho někdo neviděl. Narovnal se. Byl tak zaujatý myšlenkami na svůj nález, že si nevšiml suché větve nad sebou.

Ženy v ohradě zatím začaly koně zpracovávat. Většina z nich byla pomazána jeho krví. Sotva příchozí vešli na prostranství kolem ohně, vrhli se k nim další muži, kteří tu zůstali hlídat. „Chytili jste ho?“ mladík

nepatrně zavrtěl hlavou. „Ty odpovídáš za všechny?! Tak mi vysvětli, jak je to možné?!“ Jeden z rady starších si ho nepřátelsky měřil. „Doufám, že alespoň víš, kdo to byl?!“ zeptal se přísně. Mladík znovu tiše zavrtěl hlavou. On nikoho neviděl, on jenom našel... Sova postřehnutelným pohybem zkontroloval, že ten kulatý zlatý předmět má stále dobře ukrytý ve váčku.

„Ale ty jsi přece v lese něco našel...“ Chtěl věřit, že ho nikdo neviděl. Jenže teď ho jeden z mužů udeřil do ramene. Člen rady starších k němu natáhl ruku: „Co to je? Měl bys mi to odevzdat...“ V hlase mu zazněla výčitka, proč se se svým nálezem nepochlubil hned. Mladík mu předmět neochotně podal. Byl přesvědčený, že si ho bude moct nechat a trochu tak zbohatne.

Bělovlasý muž zvedl zlatě se třpytící kuličku do výšky očí. Držel ji tak, aby na ni dopadalo světlo z obětního ohně. „Gombík...“ procedil mezi zuby a rozhlédl se po přítomných. „Zajímalo by mě, kdo ho v posvátném háji mohl ztratit, když kníže tak přísně zakázal na tohle území vůbec vstoupit.“ Lidé se kolem něj shromáždili v hloučcích. Občas mezi sebou prohodili pár slov. „Kdes ho našel?“ vykřikl jeden z nich a ostatní se k němu přidali. Mladík se otočil, aby rukou naznačil směr, odkud přišli. Chvíli bezhlesně lapal po dechu. V místech, kudy se před chvílí hnali za bezejmenným pozorovatelem, zuřil požár.

Rada starších se vzpamatovala jako první. Vydávala rozkazy. Bylo nezbytně nutné zahladit všechny stopy jejich rituálu. Během chvilky si strážé všimnou plamenů a přiběhne sem většina obyvatel hradiště. Nikdo se nesměl nic dozvědět. Zbytek koně nechali přitáhnout na obětní hranici, misky s krví zvířat vylili na kraj ohniště a nádoby vzali s sebou. Rychlými pohledy zkontrolovali, že je všechno v pořádku. O oheň se postará sama Matka Příroda. Zaveleli k odchodu. Někteří se pokoušeli proběhnout lesem, kam požár ještě nedospěl, jiní se brodili mělčinou řeky. Jedinou záchranou teď mohlo být, kdyby se dostali včas na prostranství u rotundy. Pak by mohli tvrdit, že oheň viděli jako první a rozhodli se zachránit, co se ještě dalo.

Bělovlasý muž seděl na nízké stoličce a prohlížel si pozlacený gombík. Marně si lámal hlavu, kde ho viděl. Byl pečlivě zdobený jemnými vzory, takže musel patřit někomu výše postavenému. Kdyby se mu povedlo zjistit, čím je, měl by ho v hrsti. Nebylo by tak těžké vyhrožovat mu, ale copak mohl svoje slova nějak dokázat? Kdyby šel ke knězi s tím, že někdo z jeho nejbližších přátel byl v posvátném háji, ptal by se ho, jak to ví. A co by řekl? Ať by to vysvětloval jakkoli, prozradil by, že patří mezi pohany. Něco takového si nemohl dovolit. To samé věděl i onen pozorovatel.

Pokrčil rameny. Jemu ten gombík byl taky k ničemu. Třeba to byla past. Bylo mu jasné, že se s ním nikde nemůže pochlubit. Kdo ztratil něco tak vzácného, určitě bude chtít zjistit, kde to může být. Co by se stalo, kdyby ho našel u nejstaršího muže na hradišti? Nebylo by to podezřelé?

Pečlivě ho uložil zpět do váčku. Během zmatku s požárem na gombík ostatní zapomněli. Nikdo se po něm nesháněl. Copak by někdo byl tak troufalý? On na něj měl největší právo ze všech...

Vzhlédl, když se ozvalo zabušení na dveře. Kdo ho teď může rušit? Všem řekl, ať bohy svých předků uctívají doma, potají a nenápadně. Museli být opatrní. Kníže byl přísnější, než by čekal. Po setmění za opevnění hradiště nikdo nesměl. Přes den se mu povedlo do lesa dostat jinou branou. Strážím řekl, že jde do lesa pro léčivé bylinky a při tom se podíval, jak jejich posvátný háj dopadl. Byl z toho zoufalý. Z lesa zbylo jenom spáleniště, na kterém dlouho nic neporoste. Bezútěšná krajina, dříve tak velebící Svantovíta...

„Kdo je?“ křikl ke dveřím a nenamáhal se je ani otevřít. Ať je to kdokoli, stejně by mu neunikl. Neměl kam.

Dveře se otevřely. Neodvažoval se vzhlédnout, bál se. „Ale no tak!“ od vstupu se ozval bodrý hlas. Usmál se. Ulevilo se mu, že to není nikdo

z knížecí stráže. Navenek nemohl nic dát najevo, ale pokaždé sebou trhl, když je někde potkal.

„To mě ani neuvítáš?“ odmlčel se a ve tváři se mu snažil vyčíst nějakou odpověď. Bylo skoro nepochopitelné, jak za těch několik dní zestárl. Příchozí muž se přátelsky zasmál. „Čeho se tak bojíš? Myslel sis, že pro tebe jdou knížecí? Donutil se nevnímat to: „Máš ještě ten gombík?“ zeptal se s hranou bezstarostnosti a chtivě k němu natáhl ruku.

„K čemu ti bude?“ Stařec se netrpělivě ošíval. Nemohl tady na hradišti věřit nikomu. Zradit ho mohli i jeho druhové. „Možná bych věděl, komu patří a kdo nás sledoval...“ oznámil příchozí vemlouvavě. „Když to víš, tak už ho nepotřebuješ!“ odsekl mu. Muž se nenechal: „Ty si ho chceš nechat pro sebe! Je ti jedno, jak dopadnou naše rodiny až kněz od rotundy promluví. Pak nás kníže nechá popravit. Všechny. Bez milosti.“ „Nepromluví, nemůže. Je s námi na stejné lodi. Dokážeš si představit, jak by vypadal v očích knížete –křesťanský kněz, který je ve skutečnosti pohan?“ namítl tiše.

Muž pokrčil rameny, nerozloučil se a rozzlobeně vyšel ze dveří. Po chvíli si to rozmyslel – prudce otevřel a příkře se zeptal: „Takže nám nepomůžeš?!“ Stařec si byl vědom své vážnosti. „Nevidím důvod. Až bude ten správný čas, přijď znovu.“ Oznámil nesmlouvavě a gestem muže vykázal ze svého příbytku. Práskl za sebou dveřmi.

Stařec zůstal sám. Tak že by je sledoval kněz? Ale proč? Měl k tomu nějaký důvod? Špehoval je proto, aby mohl donášet knížeti? Věděl, kdo všechno se u obřadní ohrady schází?

Napadlo ho, že by gombík mohl někam schovat, zbavit se ho a dělat, že ho nikdy neviděl. Jen málokdo věděl, že ho má u sebe a ti, kteří ho u něj viděli, si nemohli být jistí, jestli už ho neodevzdal tomu, komu patří. Copak ho opravdu mohl jen tak odevzdat? Jak by vysvětlil, kde k němu přišel? Rozhodl se zatím nějakou dobu počkat. Až nastane správný čas, mohl by toho využít...

Zatím ho musel nějak schovat. Na místo, kde ho nebude nikdo hledat.

Pohledem zkoumal místnost. Ne, tady by to nebylo dost bezpečné. Objevil by ho kdokoli z rodiny a mohl by se ptát, jak se sem dostal. Musí s ním někam jít... Zamyslel se. Ani to nebyl nejlepší nápad. Někdo by si mohl všimnout, jak se pokouší zbavit nějakého zlatého předmětu. Nechal by ho, to věděl, ale jakmile by odešel, šel by se podívat, co to bylo. Nechtěl, aby si ho někdo spojoval s knězem.

Zlehka zavrtěl hlavou. Kdepak, nejbezpečnější bude schovat ho zpět do váčku a nechlubit se s ním dřív, než bude nezbytně nutné. Spokojeně se usmál.

Kněz seděl na písečném břehu řeky. Díval se na její hladinu a mlčel. Ještě před tím, než kníže vyhlásil přísný zákaz chození do posvátného háje, se tam shodou okolností dostal a podíval se po gombíku. Snažil se o to, ale marně. Nejen, že ho tam ztratil za tmy, místo navíc zachvátil požár a všechno se změnilo k nepoznání. Byl přesvědčený, že gombík by požár přečkal. Když ne v nezměněné podobě, našel by ho alespoň roztavený. Jenomže po něm nebylo ani památky.

Bylo mu jasné, že se na spáleniště někdo dostal dřív než on a jeho gombík našel. Kde ho teď bude hledat? Mávl nad tím rukou a děkoval Bohu, že odtamtud vyvázl živý a zdravý. Kdyby se zdržel jen o něco déle, uhořel by v lese anebo skončil jako lidská oběť Svantovítovi. Věděl, že takové dostávají pohanští bohové nejradši.

Zarazil se. Vlastně za všechno, co se od té doby stalo, mohl svým způsobem stejně jako všichni ostatní, kdo byli tu noc venku za hradbami. Nebýt jeho zvědavosti, nikdy by je nenapadlo pronásledovat ho. Neztratil by gombík a při pronásledování by nepodpálili les. Ale nestalo se. S tím teď už nikdo nic neudělá. Nemohl uvažovat nad tím, co by bylo kdyby... Byl tam a

nevěděl, kdo ho v posvátném háji viděl. Bylo mnohem důležitější přemýšlet, jak se bude v případě obvinění bránit.

Vrhl na temnou hladinu řeky podmračený pohled. Jak rád by se s někým poradil, co má dělat. Copak se ale mohl někomu svěřit? Komu tady mohl natolik důvěřovat?

Bělovlasý stařec pomalu vyšel ze svého obydlí. Rozhodl se gombík opravdu vrátit knězi s tím, že mu ho přinesli kluci, kteří si na spáleništi hráli. Nevěděli, co s nálezem dělat... Umínil si, že je před knězem vychválí, že jiní na jejich místě by si něco tak vzácného nechali, ale oni ne.

V duchu zadoufal, že mu kněz uvěří. Věděl, že tím se mu vydává na milost a nemilost. Když bude chtít, všechno oznámil knížeti a on – nejstarší muž na hradišti skončí na popravišti. Církev tu podléhala moci knížete a snad každý se mu chtěl nějak zavděčit. Nebylo nic snazšího, jak se mu zalíbit, než obvinit a usvědčit několik pohanů.

Popošel ještě několik kroků, než se zastavil. Otevřel váček, který mu visel u opasku a vyndal z něj všechny svoje poklady. Gombík se blyštil na podzimním slunci, jako by mu chtěl říct: „Nikomu mě nedávej! Jen si mě pěkně nechej!“

Zezadu se k němu blížil nějaký stín. Leknutím sebou trhl a polohlasně zaklel. Veškerý jeho majetek se rozletěl do stran. Něco mu zůstalo ležet u nohou, ale gombík se od něj kutálel pryč a vyhýbal se všem pokusům o chycení. Muž kolem něj prošel bez povšimnutí.

Zasmál se sám sobě. Báł se úplně zbytečně. Tenhle strach ho pronásledoval od posledního obřadu. Nebyl úplně dokončený a Svantovít už

nad nimi nebděl tak jako donedávna.

Zklamaneč si povzdechl. Teď už se rovnou mohl vrátit. Bez gombíku by za knězem šel k rotundě zbytečně. Naposled se kolem sebe rozhlédl, jestli snad někde neuvidí zlatavý záblesk. Nic. Po jeho triumfu jako by se slehla zem.

Pokrčil rameny a namířil si to zpět ke svému příbytku. Ani si nevšiml, že se muž o něco dál zastavil a zvědavě ho pozoroval. Stařec loudavě odcházel. Svoji chvilku si právě prožil a už na ni neměl nárok. Tvářil se posmutněle, celý jeho plán ztroskotal. Zase byl tím obyčejným nejstarším mužem na hradišti.

Mladík starce propaloval pohledem. Konečně zmizel za ohybem cesty. Rozhodně vyrazil k místu, kde zahlédl zlatý záblesk. Teď se mu pomstí. Pořád nemohl zapomenout, že mu musel gombík odevzdat jenom proto, že byl členem rady starších. Co ho k tomu opravňovalo?! Vždyť ho našel on. Nemůže si ho proto nechat?

Spokojeně se zasmál. Opět ho získal. Ležel tady před ním, nikým nechráněný, stačilo k němu natáhnout ruku a vzít si ho. Měl s ním svůj záměr. Bylo mu jasné, že je sledoval kněz od rotundy na podhradí. Nebyl to jenom jeho názor, o něčem takovém byli přesvědčeni i ostatní. Na rozdíl od nich byl natolik odvážný a šel tvrdě za svým cílem.

Bál se, že by kněz mohl promluvit a chtěl ho umlčet. Jednou pro vždy. Čím dřív, tím líp pro všechny. Nebo by ho mohl vydírat. Pohrozit mu a kněz by je chránil. A když ne? Významným gestem sjel rukou k jílci dýky. To mluvilo za vše.

Vyrazil. Nebylo na co čekat. Blížilo se poledne. Většina obyvatel hradiště se scházela k obědu. Teď ho nikdo nebude sledovat. Možná vyruší kněze při modlitbě, ale to ho netrápilo. On je také vyrušil při obřadu.

Došel k rotundě. Čím byl blíž, tím víc zpomaloval, jako by ho zdržovala nějaká tajemná síla. Nervózně se zasmál a vykročil. Ze všech si

se snažil nedat najevo svůj strach. Byl si jistý, že kdyby se tohle dozvěděl někdo z nejbližšího okruhu knížete, se zlou by se potázel. Vždyť si troufl vztáhnout ruku na sluhu Božího.

Ne, tohle musí dokončit. Závisí na tom blaho všech, kdo ještě udržovali víru svých předků. Rázně zabušil knězi na dveře. Dlouho bylo ticho. Napadlo ho, jestli je vůbec doma. Už chtěl odejít, když se ozvalo rachocení odsunované závory. Nasadil co nejpokornější výraz, jaký by se čekal od někoho, kdo se chce kát ze svých hříchů.

„Co bys rád?“ Kněz vyšel ze dveří s laskavým úsměvem. Ani náznakem nedal najevo, že by se bál. Neměl důvod. Nebo tím snad chtěl přesvědčit mladíka, aby se choval jako skutečný křesťan?

„Možná by nebylo vhodné to projednávat tady, na hřbitově. Radši bych s tebou mluvil někde uvnitř.“ Mladík ho zlehka objal kolem ramen a pohledem mu ukázal k příbytku. Snažil se nasadit co nejzkroušenější výraz, aby kněz nabyl dojmu, že nutně potřebuje jeho pomoc. Kněz přikývl. Posledních několik dní se lidé chovali podezřívavěji. Každý každého sledoval a snažil se zachytit, kdy se druhý podřekne. Sám si to začal vyčítat. Kdyby tenkrát nešel sledovat obřad... Připadal si jako malý kluk, který neposlechl rodiče, přestože věděl, že mají pravdu. A teď za to musí pykat. „Tak pojď.“ Pokynul mladíkovi a bok po boku vstoupili do knězova obydlí.

„Co tě trápí, synu?“ rozpráhl ruce jakoby v žehnajícím gestu, když se usadil na nízké stoličce. Jeho společník mu ukázal předmět, který doteď skrýval v ruce. „Podívej, co se našlo na spáleništi posvátného háje. Není to náhodou tvoje?“ vyptával se jízlivě se skrytou výhružkou.

Kněz mu pozlacený gombík vzal zvědavě z ruky. Chvíli si ho prohlížel, ale pak pokrčil rameny: „Kde by se tam vzal?“ Nasadil ten nejlhostejnější výraz, jakého byl schopný. Na okamžik to vypadalo, jako by mladíka vyvedl z míry. Brzy zase našel ztracenou sebejistotu. „To bys měl vědět ty!“ odsekl chladně.

„To opravdu netuším. Bůh je mi svědkem, že jsem v posvátném háji

nikdy nebyl. Jak by se tam potom mohl dostat můj gombík?“ Mladík přivřel oči do zlostných štěrbin. Pochopil, že takhle z kněze nic nedostane. Musí změnit taktiku. „A můžeš mi ukázat svůj gombík na plášti, který poslední dobou nosíš?“ zeptal se skoro jako by mluvil s nejlepším přítelem. Kněz mu ochotně podal plášť. „Tak kde je?!“ vyštěkl, když si ho zběžně prohlédl. „Někde...někde jsem ho ztratil.“ Kněz zbledl a na čele mu vyrazil pot. Mladík sjel rukou k jílci dýky. „Snažíš se zbytečně. Stejně to ví celé hradiště, že jsi v noci sledoval pohany. Vědí dokonce i to, že jsi zapálil jejich posvátný háj, aby se neměli kde scházet a chodili sem do tvojí rotundy.“

Kněz si ho překvapeně měřil. On, sluha boží a nechá se nachytat někým takovým. Byl si jistý, že příchozího zahlédl v ohradě, když byl obětován kůň. Nemohl nic namítat. Oba dobře věděli, na čí straně je pravda. Církev podléhala knížeti a když by byl obviněn z pohanství, mohl se rovnou rozloučit se životem.

Mladík se tiše zasmál. „Můžeme se spolu domluvit. Oba víme, že ten druhý byl ve špatnou chvíli na špatném místě, to se občas stane. Když budeš chránit a podporovat mě a ostatní, já nikomu neřeknu, že jsi to byl ty, kdo nás sledoval. Je to výhodné pro nás pro oba, věř mi. A když ne...“ významně se zadíval na dýku. Pozorně sledoval kněze, čekal. Nohou netrpělivě klepal o podlahu z ušlapané hlíny. Měřil si ho vypočítavým pohledem. „Takže?“ zeptal se, když se mu zdálo, že ticho trvá už příliš dlouho. Kněz přikývl. Pomalu a neochotně.

Kněz mlčel. Ta skrytá výhružka se stále odrážela od stěn jeho obydlí. Báł se, kdy se otevřou dveře a bude v nich stát mladík s dýkou v ruce. Stačí jediná rána a už ho nebude moct ohrozit. Tím si byl jistý.

Skoro přestal vycházet. Zůstával v rotundě co nejdéle to šlo. Cítil se tam v bezpečí, Bůh ho chránil a doufal, že se nikdo neodváží zavraždit ho na posvátné půdě. Nic jiného mu nezbývalo. Smrt obvykle přicházela, když ji nikdo nečekal. Mezi lidmi se o něm říkalo, že ho posedli démoni. Změnil se, už nebyl takový jako dřív, když se snažil každému pomoci. Teď by sám

potřeboval někomu říct o svých starostech. Věděl, že nemůže. Nesměl přiznat, čím to všechno začalo.

Vyčítal si, že nechtěl, aby mu mladík gombík vrátil. Pak by alespoň neměl v ruce žádný důkaz. Teď se s tím už nedalo nic dělat. Měl ho v hrsti, nezbývalo, než čekat... V duchu proklínal, že jeho rotunda je na takové samotě. Jen občas se k němu doneslo, co se děje v nejbližším okolí knížete. Věděl, že kníže začal zjišťovat, kdo posvátný háj zapálil a kdo všechno se účastnil pohanských obřadů. Obviní ho spolu s nimi? Mohlo by se to stát... Zakázal si takhle přemýšlet. Jeho osud byl v rukách Božích a kdyby se ho nějak pokusil změnit, kdo ví, jestli by ho nestihl trest ještě horší, než to, co se mělo stát?

Několik lidí se sešlo u nejstaršího muže na hradišti. Snažili se ovládnout svůj strach a zlost, ale oči na ně všechno prozrazovaly. Nechyběl mezi nimi ani mladý nálezce gombíku. Někteří z nich spolu mluvili, ale když stařík natáhl ruku, v očekávání něčeho důležitého se ztišili.

„Ráno za mnou byl jeden z knížecích poskoků a vyptával se mě na pevnost mojí víry. Dokonce chtěl vědět, jestli tady neschovávám nějaké staré pohanské modly! Když jsem mu na všechno odpověděl, zajímalo ho, kdo z mého okolí uctívá bohy svých předků. Namítl jsem, že to přece nemohu vědět. A on si prý myslel, když mojí hlavu zdobí šediny, že se mi budete se svými poklesky svěřovat.“ Trochu nervózně se zasmál a rozhlédl se po tvářích přítomných, co na to řeknou. Zklamali ho, někteří z nich lhostejně pokrčili rameny, jiní se zatvářili zděšeně, ale nikdo neodpověděl. Neměli ani důvod, všichni to cítili stejně. Bylo potřeba někoho co nejdříve obvinít. Stačilo málo a v plamenech mohlo být celé hradiště. Ve všech koutech bylo cítit nepřátelství.

Stařec se každému pozorně zadíval do očí. Většinou našel nepřítomný, zamyšlený výraz. Jen u mladíka, který našel gombík, viděl něco jiného. Krutou touhu po pomstě. Doufal, že se jenom spletl, vždycky si o něm myslel, že je zženštilý. Přesvědčoval sám sebe, že se tenhle pohled během okamžiku změní. Opak byl pravdou, čím déle se do těch očí díval, tím hloub viděl do očí vraha.

„Nesmíme se chovat nijak nápadně. Omezíme na nějakou dobu obřady.“ Oznámil s důrazem na každém slově. Mladík si s pohrdáním odfrkl. „To platí hlavně pro tebe!“ napomenul ho přísně a znovu se mu zadíval do očí. K původní touze zabíjet se přidal ještě vzdor a trucovitost. „Tím, že někoho zabiješ, nic nevyřešíš,“ vysvětloval mu se vši důležitostí člena rady starších. Mladík vztekle zakoulel očima. Rozeběhl se ke dveřím a vztekle jimi za sebou práskl.

Stařík překvapeně zdvihl obočí. Tohle chování od něj nečekal. Proč se tak rozčílil? Co měl za lubem? Chtěl ho snad svým odchodem vyprovokovat k nějakému činu? Rychlým pohledem zkontroloval tváře zbývajících přívrženců staré víry. Soustředil se každý z nich po předchozích událostech jen na svůj záměr, pro jehož uskutečnění by udělal cokoli?

S rozmrzelým výrazem tohle sekání gestem rozpustil. Rozdělili se. Každý proti křesťanství bude bojovat sám, jen svými silami. Nebylo to nijak k užitku. Každý zvlášť bude slabý. Kdyby zůstali spolu, měli by možnost posílit svoji víru...

Mladík šel rázně s rukou položenou na jílci dýky. Za všechno mohl ten kněz, neměl mu dát možnost poučit se ze svých chyb. Mohl předvídat, že si z toho nevezme ponaučení, byl příliš zaslepený křesťanstvím. Kdyby mu ukázal gombík, řekl, co ví a hned ho sprovodil ze světa, nemuselo by to

takhle dopadnout!

Ještě chvíli se musí vydržet ovládat, aby kněz nepojal žádné podezření. Opět se s ním potřebuje poradit jako s moudrým mužem, který by mu jistě pomohl a dokonce začal uvažovat, že by se nechal pokřtít. Jenom si s ním chce ještě o několika věcech víry promluvit. Něco mu nebylo jasné a neznal nikoho, kdo by mu to dokázal vysvětlit tak, jako kněz od rotundy... Svá slova si několikrát zopakoval, nasadil pokornou masku a zabušil na dveře knězova příbytku. Čekal, až uslyší odsunování závory a kněz ho přivítá s laskavým úsměvem. Nic, ticho. Jako by místo bylo už dávno opuštěné a vhodné akorát tak jako útočiště zlých duchů a démonů. Donutil se myslet rozumně. Vždyť kněz ještě nebyl tak starý, aby zemřel. Nehledě na to, že o něčem takovém by se na hradišti mluvilo a doneslo by se to i k němu. Třeba jenom zabušení přeslechl. Nikdo se neozval. Mladík si už začínal myslet, že tuhle práci za něj někdo udělal. Chtěl zase odejít, tady už neměl co hledat.

Teprve teď si všiml otevřených dveří do rotundy a viděl tam klečet postavu v druhém, běžně nepoužívaném výklenku. Neviděl jí do tváře, ale doufal, že to opravdu bude kněz. Kdo jiný by se tu mohl zdržovat v tuhle dobu, když bylo po obědě a bylo potřeba pracovat na každodenním chodu hradiště? Rozhodl se to ověřit. Nechtěl na sebe nijak upozorňovat. Slunce svítilo osobě do očí, takže dokud bude stát za ní, nebude vrhat žádný stín a ona si ho nevšimne.

Tiše vešel. Chvíli nerozhodně postával v hlavní části, než si jeho oči zvykly na ostrý sluneční svit. Byl si jistý, že před ním klečí jeho oběť. Až k němu se nesla zbožná slova modlitby, kterými muž prosil o odpuštění. Ví snad, jak blízko čeká smrt?

Odkašlal si, aby na sebe upozornil. Už nemohl čekat. Dny se krátily a po setmění bylo zakázáno vycházet za hradby.

Kněz se k němu s trhnutím otočil. Přestože vypadal sešleji, než při jejich minulém setkání, tvářil se vyrovnaně. „Mohu ti pomoci, synu?“ zeptal se a v žehnajícím gestu rozpřáhl ruce. „Rád bych se stal křesťanem, ale některým věcem příliš nerozumím. Ty jsi jediný na celém hradišti, kdo by

mi to dokázal vysvětlit.“ Vysvětloval mladík s úšklebkem. Lhal, ale pro dobro své věci.

Kněz vstal a pokynul mu, ať se ptá. „Tady to není nejlepší místo. Radši bych s tebou mluvil někde, kde nás nemůže nikdo vyrušit. Co kdybychom se sešli v lese? Měl bys jít napřed...“ nadhodil a čekal, co kněz odpoví. V jeho očích zachytil nechápavý výraz. „Pochop, zatím jsem pohan a nebylo by dobré, kdyby nás spolu někdo viděl. Mohlo by to ublížit jak tobě, tak mě.“ Vysvětloval mu naléhavě. Kněz krátce přikývl a rozhodně vyšel z rotundy. Ve dveřích se ještě otočil a oznámil: „Sejdeme se v lese u předhradí.“ Nečekal na mladíkovu odpověď a vyrazil.

Mladík zůstal v rotundě. Sledoval sluneční paprsky dopadající na jednoduchý oltář. Co by se změnilo, kdyby se opravdu stal křesťanem? Vlastně jen to, že by se obřady nekonalý potají po nocích. Všechno ostatní by zůstalo stejné. Několik lidí by mu možná vyhrožovalo, ale věděl, že s tím by si dokázal poradit. Byl silnější než většina jeho druhů.

Čekal už dost dlouho. Jestli se kněz nikde nezdržel, měl by už opustit hradiště. Z rotundy odešel nikým nepozorován. Když procházel hradištěm, nasadil zkroušený výraz a šel se sklopenou hlavou. Nikomu se nepodíval do tváře, dovolil si riskovat jenom kradmý pohled, když se mýjeli. Uvažoval, jak se vymluví, až bude procházet branou a stráže ho zastaví, aby zjistily, co má v plánu. Rozhodl se, že to vymyslí až na místě. Někomu by mohl vyhrožovat a jiný by se nechal přesvědčit, kdyby mu dal něco cenného. Třeba ten gombík, kvůli kterému je tolik problémů.

Měl štěstí, nikdo se ho zastavit nepokusil. Možná si ho ani nevšimli... Nutil se, aby nespěchal a působil vyrovnaně. Nesmí na něm být vidět žádná nervozita a strach, protože pak by byl podezřelý. Vstoupil do příšeří lesa. Ani nemusel moc hledat, kněze uviděl, jak se pohodlně opírá o kmen stromu s hlavou otočenou k bráně, aby mladíka nepropásl. „Tak se ptej. Rád ti na všechno odpovím, jak nejlépe budu umět.“

„To víš, že se budu ptát... A taky je to věc víry...“ Přes tvář mu přeběhl jízlivý škleb. „Víš, co se stalo? Víš, co udělal kníže?! A to všechno tvojí

vinou!“ zavrčel mu do tváře.

Kněz se vyděšeně pokřižoval. Nemluvil tu s člověkem, ale vtěleným d'áblem. „Jsem jen nehodný sluha Boží...“ spustil zoufale. „Nelži!“ vyštěkl mladík. „Ty jsi nedodržel svou část dohody! Věř, že já si za tou svojí stále stojím!“ Se vzteklým výrazem tasil dýku. „Ještě než zemřeš, chci vědět, proč jsi to udělal?! Co z toho máš? Je ti kníže alespoň vděčný?!“ Pohrdavě si před ním odplivl. Šermoval mu dýkou před obličejem. Kněz se nijak nepokoušel bránit. Stál na místě připravený na smrtící ránu.

„Myslíš si, že ti přijde na pomoc někdo z knížecí družiny?“ ptal se mladík posměšně. Tohle ho vyvedlo z míry. Myslel si, že kněz bude prosit o milost a naříkat, že nic z toho není jeho vina, ale on tu zatím stál s rukama podél těla, lehkým úsměvem na tváři a nebránil se.. Marně se ho snažil vyprovokovat. Kdyby mu k útoku dal kněz nějakou záminku, bylo by to snazší.

„Co mi k tomu řekneš? Nebo snad uznáváš, že kvůli tvojí neopatrnosti všichni trpíme?!“ vyptával se dál přísně. Musel ho k nějaké odpovědi přinutit. Chtěl z něj dostat co nejvíce. „Teď vidím, že kdybych udělal to, z čeho mě obviňuješ, bylo by to jedině dobře. Víra tvých předků je v tobě tak zakořeněná, že by z tebe nemohl být dobrý křesťan.“ Kněz najednou promluvil nečekaně pevným hlasem, beze stopy strachu. Mladík ho udeřil do tváře. Co si to dovoluje? Měl se bránit a ne mu tady kázat o správné víře.

Kněz se však umlčet nedal. „Co z toho budeš mít, když mě zabiješ? Jenom svoji duši pošpiníš hříchem. Nic víc a nic méně.“ Mladík zakoulel očima, tady už nešlo o obyčejnou víru. Tohle byla pomsta. Dokonalá a chladnokrevná. Na okamžik zaváhal. Za co se chce vlastně mstít?

Jeho oběť tu chvilku postřehla. „Co se mnou pak uděláš? Moje tělo někdo najde a věř mi, že z toho budou obviněni pohané. Tobě nezbude, než se přiznat...“ Další úder ho odmlčel. „Blíží se zima. Zvířata se už o tvoje tělo postarají.“ Lhostejně pokrčil rameny. Zaútočil.

Ve váčku nahmatal gombík. Musí se ho co nejdříve zbavit. Nikoho ani

nepadne ho z něčeho podezřívát. Na všechno se zapomene... Že kněz beze stopy zmizel? Občas se něco takového stane... Bez jakýchkoli výčitek se vracel k bráně.

Zašel na hřbitov u rotundy a k jednomu z hrobů zahrabal knězův gombík. Nikdo nic nepozná. Dal si s tím práci. Naposledy vzácnost promnul v ruce než ji přikryl hlínou. Věděl, že tady bude v bezpečí. Už navždycky.

Hradiště dávno zaniklo. Kamenné části domů lidé z okolních obcí rozebrali na stavbu svých domů. Kolem byla pole a pastviny.

Několik dětí sedělo na trávě a pozorovalo pasoucí se dobytek. Bylo to zvláštní místo – pastvina a uprostřed skoro nic nerostlo. Byla tam jen holá hlína, ze které občas váhavě vyrůstala suchá tráva. Od nepanšti se tomuhle místu říkalo místo, kde nic neroste a vyprávěly se o něm strašidelné příhody. Však se mu děti vyhýbaly, jak to jen šlo.

Všichni, kdo sem zavítali, tu měli divný pocit. Jako by je někdo pozoroval. Někdo z dávných časů čekající na svoji kořist...

